

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ АУТСОРСИНГУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ВІРТУАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Горова К.О., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Анотація. Сучасні умови господарювання, що характеризуються стрімким розвитком економічних систем, глобалізацією та віртуалізацією економіки, вимагають від підприємств впровадження у практичну діяльність ефективних способів організації бізнесу, одним з яких є аутсорсинг. Оскільки це поняття є новим для української економіки, доцільним є визначення його сутності в економічних умовах сьогодення. Вивчення результатів наукових досліджень вітчизняних і закордонних вчених довело комплексність поняття аутсорсингу і відсутність єдиного підходу до його визначення. Узагальнення теоретичних джерел дозволило виділити основні аспекти аутсорсингу: функціональний, коопераційний, ресурсний, організаційний, стратегічний, цільовий, глобалізаційний, які було запропоновано автором доповнити мобільним та віртуалізаційним. На основі урахування наведених аспектів автором було удосконалено визначення поняття аутсорсингу, що враховує місце аутсорсингу в процесах глобалізації та віртуалізації економіки. Також в статті визначено суб'єкт, предмет, об'єкт та мету аутсорсингу. Суб'єктом аутсорсингу виступає аутсорсер, що представляє собою організацію або індивідуального спеціаліста або підприємця, що бере на себе виконання, вдосконалення та розвиток бізнес-процесів іншої організації на договірній платній основі на умовах довгострокового партнерства. Предметом аутсорсингу є бізнес-процеси або функції підприємства, що передаються на виконання аутсорсеру. Об'єктом аутсорсингу в свою чергу виступають аутсорсингові взаємовідносини, що виникають між замовником послуг та аутсорсером. А головною метою аутсорсингу можна вважати забезпечення організації бізнесу, що характеризується високою ефективністю, гнучкістю, конкурентоспроможністю, особливістю якої є зосередження на основних конкурентних перевагах або бізнес-процесах, їх розвиток та вдосконалення, за умови передачі всіх функцій, що них не стосуються, на виконання стороннім організаціям.

Ключові слова: аутсорсинг, аутсорсер, бізнес-процес, аутсорсингові взаємовідносини, глобалізація, віртуалізація.

Постановка проблеми. Ефективність функціонування підприємств в сучасних економічних умовах визначним чином залежить від способу розподілу праці на основі кооперації та спеціалізації, при чому не тільки на рівні господарюючих суб'єктів, але й на рівні регіонів, країн. Повністю автономні підприємства із замкнутим циклом виробництва, як показує практика, уступають свої конкурентні позиції тим, що активно залучають до своєї діяльності підрядників або партнерів. Наряду з такими відомими способами взаємодії як об'єднання підприємств та субпідряд виникають й інші форми залучення ресурсів інших організацій, серед яких міцне місце посів аутсорсинг, що у широкому розумінні представляє собою передачу бізнес-процесів або окремих функцій сторонньому виконавцю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз результатів досліджень вітчизняних і закордонних вчених показав різносторонність поглядів щодо визначення поняття аутсорсингу. Прибічниками функціонального підходу при визначенні економічної сутності аутсорсингу є Горобець О.Є., Загородній А.Г., Леженко В.О., Леміш К.М., Партин Г.О., Соніна С.Д., Хейвуд Дж. Б., Шаповал С.С., Якімчук Д.В. На думку інших вчених, аутсорсинг представляє собою вид партнерської взаємодії між суб'єктами господарювання і є способом кооперації. Так вважають Карчилава А., Мочерний С.В., Саприкіна Н., Стрілець В., Широкова О.М. Інші дослідники, серед яких, Домінгез Л., Календжян С.О., Котляров І.Д., Кохан В.П., Парсяк В.Н., Хейвуд Дж. Б., Черемисін Д.В. головне значення аутсорсингу бачать у можливості залучення ресурсів інших організації, особливо трудових, матеріальних, технічних, інтелектуальних тощо. Значущість аутсорсингу при формуванні ефективної організаційної структури та реструктуризації підприємства відмічають Анікін Б.А., Васильківська Т.В., Дідух О.В., Партин Г.О., Руда І.Л., Седікова І.О., Сібагатуліна Д.Ю., Філіна Ф.Н. Як спосіб підвищення ефективності діяльності підприємства аутсорсинг розглядають Залозна Ю.С., Шмиголь Н. М., а спосіб підвищення конкурентоспроможності Микало О.І. Диких Ю.В., Богун К.В. вбачають головним значенням аутсорсингу управління економічною безпекою підприємства. Глобалізаційний аспект аутсорсингу у своїх дослідженнях згадують Дугінець А.В., Лизунова О.М., Шепеленко О.С.

Невирішені складові загальної проблеми. Можна стверджувати, що не зважаючи на достатню кількість публікацій щодо визначення поняття аутсорсингу, єдиного підходу до нього не має. Тому доцільним є узагальнення існуючих досліджень з цього приводу та

доповнення вже виділених аспектів аутсорсингу новими, що відповідають сучасним економічним реаліям. Крім того, майже за увагою дослідників залишилися поняття, що на пряму пов'язані з аутсорсингом, а саме суб'єкт, об'єкт, предмет, мета аутсорсингу.

Формулювання цілей статті. Метою статті є узагальнення основних підходів до визначення поняття аутсорсингу та його уточнення відповідно до сучасних економічних реалій, а також розробка категоріального апарату його застосування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «аутсорсинг» (від англ. outsourcing) дослівно перекладається як залучення виконавців, використання зовнішніх ресурсів, зовнішнє виробництво, підряд, передання робіт на сторону. В економічній літературі іноді зустрічаються також такі версії перекладу, як "кооперація", "субпідряд" і навіть "делегування функцій управління, повноважень і відповідальності в рамках поставлених завдань". Різноманітність тлумачень пов'язана насамперед з тим, що аутсорсинг є відносно новим поняттям для економіки. Зародження аутсорсингу в світі пов'язують з 30-ми - 40-ми роками ХХ ст., коли в умовах зростання конкуренції підприємства були змушені зусереджуватися на основному напрямі діяльності, передаючи другорядні бізнес-процеси та функції стороннім виконавцям. Хейвуд Дж. Б. визначає аутсорсинг як форму господарських взаємин, за яких замовник концентрується на розвитку та поліпшенні основних видів діяльності і передає інші забезпечуючі та допоміжні бізнес-процеси й відповідальність за їхнє виконання професійним провайдерам на довгостроковій основі [1]. Соніна С.Д., Горобець О.Є. зазначають, що аутсорсинг - це процес виведення традиційних для підприємства функцій (найчастіше допоміжних) за межі підприємства [2]. Шаповал С.С., Леженко В.О. вважають, що термін "аутсорсинг" означає скорочення або відмову від власного бізнес-процесу, переважно непрофільного або неприбуткового для компанії, і передачу його спеціалізованим компаніям [3]. Сприяв поширенню аутсорсингу й розвиток юриспруденції, податкового законодавства, фінансового управління, комп'ютерних технологій. Підприємствам стало дешевше залучати висококваліфікованих виконавців для обслуговування основної діяльності в спеціалізованих організаціях, ніж утримувати у своєму штаті. Загородній А.Г., Партин Г.О. визначають, що аутсорсинг - це передавання частини функцій з обслуговування діяльності підприємства стороннім підрядникам чи поставальникам за умови гарантування ними відповідного рівня якості та ефективності їх виконання на основі трансформації чи оновлення бізнес-процесів і технологій та з можливістю переходу частини персоналу підприємства до аутсорсера [4].

Але з розвитком глобалізації та децентралізації виробництва у світовому масштабі доцільним стало дроблення виробничого процесу та його переведення в ті регіони, де за критеріями дешевизни факторів виробництва або близькістю ринків збуту здійснювати його було вигідніше. Тому у визначенні поняття аутсорсингу має бути враховано й можливість передачі виробничої функції сторонньому виконавцю. Якімчук Д.В. зазначає, що аутсорсинг означає передачу організацією певних бізнес-процесів чи виробничих функцій на обслуговування іншій компанії, що спеціалізується у відповідній сфері [5]. Включає виробництво в коло функцій, що можуть бути передані на аутсорсинг й Леміш К.М., стверджуючи, що аутсорсинг - це передача сторонньому підряднику функцій, виходячи з системи відтворювальних відносин: виробничих — винесення виробництва в регіони з дешевою робочою силою, розподільчих — збут продукції або послуг, обмінних — інформаційне та фінансове обслуговування, промислового споживання — закупка, логістика [6].

Проте, неможливим є визначення аутсорсингу лише з точки зору функціонального підходу, оскільки на відміну від інших способів взаємодії підприємств, таких як субпідряд, сервіс та підтримка, лізинг персоналу, він є способом довгострокової, партнерської взаємодії декількох підприємств, що в однаково зацікавлені в успіху спільної справи. Широкова О.М. також стверджує, що передача функцій і операцій зовнішній організації - це ринково орієнтована практика, що припускає наявність партнерських відносин, розрахованих на середньострокову й довгострокову перспективу [7]. Принцип зацікавленості в результаті взаємодії обох сторін враховано й у визначенні аутсорсингу Стрілець В., Карчлави А., Саприкіної Н. На їх думку аутсорсинг є формою господарських взаємин, при яких замовник концентрується на основних видах діяльності і передає другорядні, але функціонально необхідні бізнес-процеси і відповідальність за їх виконання професійним провайдерам на довгостроковій основі з метою підвищення якості, зниження витрат і часу виконання цих процесів, а виконавець займається розвитком і поліпшенням даного виду послуги [8]. Розвиває такий підхід Мочерний С.В., визначаючи аутсорсинг як ефективну бізнес-стратегію та форму поєднання конкуренції і співробітництва між фірмами (компаніями), що передбачає концентрацію ресурсів та діяльності компанії або фірми на основному і найвигіднішому для неї напрямі й передання інших (другорядних, супутніх) надійним партнерам, які спеціалізуються на них, здебільшого шляхом укладання контрактних,

субпідрядних договорів, і мають для цього необхідний інтелектуальний потенціал і достатні технічні можливості [9].

Також важливим аспектом залучення аутсорсера є можливість використання його ресурсів, насамперед трудових. Хейвуд Дж. Б. говорить, що аутсорсинг дає можливість використання тимчасового працівника без укладання з ним трудового договору з посередництвом спеціалізованої агенції [1]. Домінгез Л. називає аутсорсингом процес найму спеціалістів у певній галузі з метою передачі їм бізнес-функцій, які є неосновними в діяльності підприємства, тобто аутсорсинг - це метод залучення персоналу без збільшення соціальних виплат [10]. Кохан В.П. вважає, що аутсорсинг - вид запозиченої праці, коли працівник, залишаючись оформленим в одного роботодавця, передається в розпорядження іншого [11]. Також під аутсорсингом можна розуміти відмову від виробництва окремих деталей чи вузлів продукції на користь їх купівлі на стороні. Календжян С.О. визначає аутсорсинг, як продаж власних потужностей по здійсненню яких-небудь бізнес-процесів (ремонт, бухгалтерський облік, виливок заготівлі); перехід на придбання відповідної продукції або послуг на стороні [12]. Також аутсорсинг передбачає можливість використання виробничого обладнання, інтелектуальних здобутків, інформаційних технологій підприємства, що надає послуги. Котляров І.Д. стверджує, що аутсорсинг передбачає використання зовнішніх ресурсів для виконання функцій підприємства, тобто залучення компанією для ведення своєї господарської діяльності факторів виробництва, що контролюються і організуються іншими фірмами в інтересах компанії замовника [13]. Парсяк В.Н. вважає, що аутсорсинг дозволяє залучити поза корпоративні ресурси, яких підприємству бракує [14]. А Черемисін Д.В. визначає аутсорсинг, як використання зовнішніх матеріальних, трудових, інтелектуальних ресурсів [15].

Не можна залишати без уваги і управлінський аспект аутсорсингу. Насамперед, залучення аутсорсингу призводить до реструктуризації підприємства або до значних організаційних змін в ньому. Анікін Б.А. розглядає аутсорсинг як спосіб кооперування, проте зазначає, що на відміну від інших способів кооперування – підряду, субпідряду та сервісного обслуговування – аутсорсинг – стратегія управління компанією, а не вид партнерської взаємодії, він передбачає певну реструктуризацію виробництва корпорації та її зв'язків [16]. Партин Г.О., Дідух О.В. стверджують, що аутсорсинг передбачає укладання угоди між замовником і постачальником (аутсорсером) з метою виконання останнім як основних, так і другорядних бізнес-функцій замовника за певну плату, що зумовлює реорганізацію і оптимізацію підприємницької діяльності, а в окремих випадках тимчасове залучення персоналу [17]. Седікова І.О. визначає аутсорсинг як комплексне стратегічне рішення, яке спрямоване на реструктуризацію діяльності підприємств, з передачею окремих функцій і процесів зовнішнім виконавцям, які в володіють необхідними для цього ресурсами [18]. Васильківська Т.В. вважає, що аутсорсинг можна розглядати як один із методів організаційного проектування, спрямований на передачу ведення функціонально необхідних, але неосновних напрямів у діяльності організації компаніям, що спеціалізуються у цьому конкретному роді діяльності, що допомагає визволити ресурси та зосередитись на основній сфері діяльності організації [19]. Проте, під реструктуризацією деякі вчені розуміють виокремлення підрозділу підприємства у самостійний господарюючий суб'єкт з метою подальшого замовлення в нього послуг. Анікін Б.А., Руда І.Л. стверджують, що аутсорсингом можна вважати виділення частини компанії у окреме виробництво, створення дочірнього підприємства, продаж частини активів зовнішній організації з наступним придбанням у неї відповідних послуг з реалізації функцій або бізнес-процесів, що були переміщені таким чином [20]. Філіна Ф.Н. вважає, що аутсорсинг можна визначити як передання внутрішнього підрозділу або підрозділів і всіх пов'язаних з ними активів в організацію постачальника послуг, що пропонує надавати певну послугу протягом певного часу за договірною ціною [21]. Аутсорсинг може супроводжуватися виділенням активів, що не задіяні в основному виді діяльності підприємства. Сибагатуліна Д.Ю. визначає аутсорсинг як метод реорганізації шляхом розділення або виділення. Реструктуризаційний аутсорсинг - виділення непрофільних активів підприємства і передача їх постачальникам послуг або розвиток на їх основі нового бізнесу [22].

Оскільки аутсорсинг передбачає значні зміни в організаційній структурі та управління підприємством, що здійснюються на довгостроковій основі, вчені розглядають його як стратегію управління компанією. Юрчук Д.Д., Федінчук Б.В. називають аутсорсинг стратегією управління, що дозволяє оптимізувати функціонування організації за рахунок зосередження діяльності на головному напрямі [23]. Крупа О.В. стверджує, що аутсорсинг представляє собою частину управлінської стратегії компанії, що застосовується при передачі робіт і послуг сторонньому виконавцеві і заснована на двох тісно взаємопов'язаних елементах: поділі праці та управлінських функціях [24]. Гарасимчук Ю. говорить, що аут-

сорсинг - це ефективна бізнес-стратегія на всі види діяльності, що не домінують на певному підприємстві, яка передбачає укладання договору субпідряду з компаніями, котрі на них спеціалізуються [25].

Існує ряд підходів до визначення аутсорсингу з позиції досягнення певної мети діяльності підприємства. Більшість авторів передбачає залучення аутсорсингу з метою підвищення ефективності та оптимізації діяльності підприємства. Так Шмиголь Н. М. під аутсорсингом розуміє метод оптимізації діяльності суб'єкта господарювання за рахунок концентрації його зусиль на основній діяльності та передачі непрофільних функцій іншим спеціалізованим компаніям (зовнішнім провайдерам). У цьому визначенні важливо розуміти, що ключові для бізнесу компанії процеси, які забезпечують унікальні конкурентні переваги, ніколи не повинні передаватись зовнішньому провайдеру [26]. Залознова Ю.С. вважає, що зміст аутсорсингу полягає в підвищенні ефективності роботи компанії за рахунок передачі зовнішнім організаціям не лише деяких функцій, але й бізнес-процесів із метою оптимізації всіх видів ресурсів і концентрації зусиль на основному виді діяльності [27]. Ще одним важливим завданням залучення аутсорсингу є підвищення конкурентоспроможності підприємства. Микало О.І. вважає, що аутсорсинг - це інструмент посилення конкурентоспроможності підприємства за рахунок концентрації на ключових для підприємства компетенціях, функціях або бізнес-процесах, виходячи з ринкових умов [28]. Звісно, що підвищення ефективності діяльності підприємства та його конкурентоспроможності неможливі без концентрації підприємства на ключових видах діяльності або бізнес-процесах, що приносять йому найбільший прибуток. Так Піжук О.І., Вітошко Г.В. стверджують, що економічна сутність аутсорсингу полягає в тому, що всі ресурси підприємства концентруються на основному виді діяльності, а неосновні для бізнесу функції перекладаються на професійних партнерів, оскільки підприємству досить складно бути конкурентоспроможним на ринку в усіх основних та допоміжних видах діяльності, особливо при нестачі внутрішніх можливостей [29]. Деякі вчені вбачають у застосуванні аутсорсингу один із способів антикризового управління та зміцнення економічної безпеки підприємства. Диких Ю.В. вважає, що аутсорсинг - це інструмент забезпечення стійкості промислового підприємства, що має у своєму складі непрофільні активи, яка визначається сукупністю організаційно-економічних відносин внутрішнього і зовнішнього характеру, що сприяють створенню необхідних умов для ефективного і конкурентоспроможного бізнесу. [30]. Богун К.В. зазначає, що аутсорсинг застосовується в антикризовому управлінні підприємством, коли із його складу відокремлюються підрозділи у вигляді малих підприємств - незалежних суб'єктів господарювання [31]. Також існує думка і про вплив залучення аутсорсингу на вартість підприємства. Анісімова О.М. стверджує, що аутсорсинг - це спосіб формування фінансових відносин між організацією та спеціалізованою організацією - аутсорсером, що володіє ключовими компетенціями та накопиченим людським капіталом, на основі повної або часткової передачі бізнес-процесів, що приводить до збільшення вартості підприємства [32].

В той же час, аутсорсинг на даному етапі розвитку економіки не можна розглядати лише на мікрорівні, оскільки його роль в глобальному розподілі праці на сьогодні дуже вагомим. Дугінець А.В. вважає, що аутсорсинг є одночасно інструментом і формою глобалізації світової економіки [33]. Шепеленко О.С., Лизунова О.М. зазначають, що аутсорсинг - це форма співпраці підприємств, яка сформувалася внаслідок загострення конкурентної боротьби в умовах глобалізації; аутсорсинг - це форма екстерналізації бізнесу, яка сприяє посиленню конкурентних переваг підприємств і зростанню їхньої цінності; посилення спеціалізації виробників на світових ринках сприятиме подальшому розвитку аутсорсингу і включенню всіх суб'єктів світових господарських зв'язків у систему глобальної кооперації [34].

Узагальнюючі результати досліджень вчених щодо сутності аутсорсингу можна виділити основні підходи до його визначення:

- функціональний (аутсорсинг - процес передачі окремих функцій або бізнес-процесів підприємства зовнішнім виконавцям на довгостроковій, платній основі);
- коопераційний (аутсорсинг - форма господарських взаємин, заснована на партнерських відносинах, коли виконавець виконує та розвиває в інтересах замовника певні аспекти його діяльності, при цьому обидва учасники в рівній мірі зацікавлені в успіху спільної справи);
- ресурсний (аутсорсинг - використання трудових, матеріальних, інтелектуальних, технічних ресурсів сторонньої організації);
- організаційний (аутсорсинг - форма організації бізнесу, впровадження якої супроводжується реорганізацією підприємства, що може характеризуватися оптимізацією організаційної структури або виділенням підрозділу підприємства в окремий господарю-

ючий суб'єкт або виведенням його і всіх пов'язаних з ним активів до організації постачальника послуг);

- стратегічний (аутсорсинг - стратегія управління підприємством, що дозволяє зосередитися на ключових компетенціях діяльності);

- цільовий (аутсорсинг - метод оптимізації та підвищення ефективності діяльності підприємства, підвищення конкурентоспроможності, підвищення економічної безпеки та стійкості підприємства, антикризового управління, збільшення вартості підприємства і т.п. за рахунок концентрації зусиль на основному виді діяльності);

- глобалізаційний (аутсорсинг - інструмент глобалізації світової економіки, спосіб включення всіх суб'єктів світових господарських зв'язків у систему глобальної кооперації, що передбачає поглиблення спеціалізації окремих регіонів на виконанні певних бізнес-процесів для міжнародних замовників).

Проте, сучасні умови господарювання, що характеризуються швидкозмінними умовами господарювання та жорсткою конкурентною боротьбою на міжнародному ринку, потребують від підприємств гнучкості діяльності та можливості терміново вносити до неї значні корективи. Аутсорсинг, що передбачає скорочення власних виробничих потужностей за рахунок використання потужностей партнера, забезпечує мобільність підприємства та значно підвищує швидкість його реакції на поточні зовнішні умови. До того ж сьогодні все більшого розповсюдження отримують мережеві та віртуальні організації, що представляють собою добровільну, тимчасову форму кооперації декількох, як правило, незалежних партнерів, що забезпечує радикальну конкурентну перевагу завдяки оптимізації організації виробництва товарів та послуг. Для таких організацій характерна остаточна відмова від виробництва, зосередження на маркетингу та просуванні бренду. Такі утворення часто використовують аутсорсинг для побудови своєї структури.

Таким чином, можна запропонувати ще два підходи до визначення аутсорсингу:

- мобільний (аутсорсинг - спосіб забезпечення гнучкості та мобільності діяльності підприємства та його зовнішніх взаємозв'язків завдяки мінімізації власних виробничих потужностей та капіталу за рахунок відмови відвиконання більшості бізнес-процесів власними силами);

- віртуалізаційний (аутсорсинг - інструмент віртуалізації економічних відносин, що дозволяє створити розгалужену мережеву організацію навколо головного підприємства, що володіє торгівельною маркою або брендом та надає усі інші бізнес-процеси, включаючи виробництво, стороннім виконавцям).

Враховуючи наведені підходи до визначення поняття аутсорсингу, зважаючи на запропоновані доповнення, можна стверджувати, що аутсорсинг - це сучасна форма організації бізнесу, що сприяє глобалізації світової економіки та створенню потужних віртуальних організацій навколо головного підприємства, що володіє торгівельною маркою або брендом та надає усі інші бізнес-процеси, включаючи виробництво, стороннім виконавцям, що зацікавлені в успіху спільної справи нарівні з замовником, на довгостроковій, платній основі з метою забезпечення ефективності діяльності, підвищення конкурентоспроможності та стійкості підприємства, а також його гнучкості відповідно до поточних зовнішніх умов.

Важливим також є розробка категоріального апарату, пов'язаного з залученням аутсорсингу. Необхідним є визначення суб'єкту, об'єкту, предмету та мети аутсорсингу. Анікін Б.О. суб'єктом ІТ-аутсорсингу називає організації (або приватних осіб), що виконують певні види ІТ-послуг для підприємства-замовника, використовуючи ресурси (матеріальні або трудові) у відповідності з розробленою домовленістю за конкретну плату. Суб'єкти ІТ-аутсорсингу називаються також контракторами або аутсорсерами [16]. Аналіз джерел показав, що суб'єкта аутсорсингу вчені також називають аутсорсинговою фірмою, провайдером, «третьою стороною», партнером по аутсорсингу. На наш погляд, суб'єктом аутсорсингу доцільно вважати все ж таки аутсорсера, що представляє собою організацію або індивідуального спеціаліста або підприємця, що спеціалізується на окремих видах робіт або послуг, володіє для цього усіма видами ресурсів, бере на себе виконання, вдосконалення та розвиток бізнес-процесів іншої організації на договірній платній основі на умовах довгострокового партнерства. Предметом аутсорсингу можна визначити бізнес-процеси або функції підприємства, що передаються на виконання аутсорсеру. Об'єктом аутсорсингу в свою чергу виступають аутсорсингові взаємовідносини, що виникають між замовником послуг та аутсорсером. Рижак О.Ю. в своїх дослідженнях використовує поняття «системи аутсорсингових бізнес-комунікацій», що представляють собою сукупність всіх форм та рівнів встановлення контактів між замовником та виконавцем функцій, бізнес-процесів, завдань, які передаються на зовнішнє виконання, розподіл відповідальності, методи регулювання, а також засоби зв'язку, що забезпечують встановлення контактів в

процесі аутсорсингу [35]. Проте, перелік учасників таких відносин не обмежується лише замовником та виконавцем. Кохан В.П. перелічує таких можливих учасників у відносинах аутсорсингу: компанія-аутсорсер (провайдер), яка надає послуги з аутсорсингу; компанія-замовник (клієнт, користувач) таких послуг; треті особи – кваліфікований персонал (запозичені працівники), який надається провайдером замовнику для виконання поставлених завдань [11]. Крім того, до третіх осіб можна віднести також підрядників аутсорсера, фінансові та кредитні установи, що співпрацюють з підприємством-замовником та аутсорсером, центри зайнятості та кадрові агенції тощо. Хоча підприємство-замовник і аутсорсер є партнерами, існують деякі суперечності у досягненні їх спільної мети. Швець Н.В. зазначає, що особливість аутсорсингових відносин полягає в тому, що вони є результатом пошуку точки збігання інтересів підприємства-замовника і аутсорсера. Мета власника підприємства та мета підрядної організації в деякій мірі суперечать одна одній. Адже, метою власника підприємства є забезпечення працездатності обладнання з мінімальними витратами, відповідно він зацікавлений платити підрядній організації по мінімуму [36]. Це вказує на необхідність досягнення балансу між вартістю аутсорсингових послуг та корисністю їх для замовника. Дуліт З., Черевичний С. вказують на те, що відношення оператора і замовника включають як ринкову, так і ієрархічну складові [37]. Ринкова складова полягає в тому, що замовник обирає найоптимальнішу для нього пропозицію з надання послуг на ринку та домовляється з аутсорсером про ціну на його послуги, а ієрархічна - в тому, що замовник виділяє аутсорсеру місце в організаційній структурі своєї організації та підпорядковує його діяльність певному структурному елементу. Таким чином, об'єктом аутсорсингу можна визначити аутсорсингові взаємовідносини, що виникають з приводу залучення аутсорсингу у діяльність підприємства і збалансовують інтереси всіх їх учасників: підприємства-замовника - на отримання послуг з виконання та розвитку певного бізнес-процесу або функції з найбільшою ефективністю; аутсорсера - на отримання достойної плати за свої послуги при оптимальному використанні власних ресурсів; третіх осіб - отримання нових можливостей та збільшення доходів за рахунок співпраці із замовником та аутсорсером.

Щодо мети аутсорсингу, то більшість вчених збігається на тому, що це можливість зосередитися на забезпеченні конкурентоспроможності своєї кінцевої продукції. Лепихіна С.М. вважає, що мета аутсорсингу - дозволити будь-якій компанії сфокусувати всі свої зусилля на рішенні основних завдань - зростанні конкурентоспроможності, просуненні свого профільного товару на ринку країни й світу [38]. Існують і інші думки, наприклад, Піжук О.І., Вітошко Г.В. стверджують, що метою аутсорсингу, як інструмента управління, є підвищення ринкової вартості підприємства завдяки поліпшенню результатів його діяльності, зниження витрат і ризиків, підвищення конкурентоспроможності продукції через залучення зовнішніх контрагентів, які спеціалізуються на виконанні певних, як правило непрофільних для підприємства, виробничо-господарських функцій [29]. Каганова С.Д. вважає, що мета застосування аутсорсингу - використання провідних бізнес-технологій та ноу-хау для завоювання та утримання конкурентних переваг у конкурентній боротьбі, що все більше загострюється [39]. Леміш К.М. називає метою аутсорсингу підвищення ефективності за рахунок реструктуризації промислового підприємства та перегляду підходів до побудови бізнес-системи і управління [40]. Зважаючи на розглянуті вище положення щодо сутності аутсорсингу, його головною метою можна вважати забезпечення організації бізнесу, що характеризується високою ефективністю, гнучкістю, конкурентоспроможністю, особливістю якої є зосередження на основних конкурентних перевагах або бізнес-процесах, їх розвиток та вдосконалення, за умови передачі всіх функцій, що них не стосуються, на виконання стороннім організаціям.

Висновки. Узагальнення результатів досліджень вчених щодо економічної сутності аутсорсингу та врахування сучасних умов господарювання дозволили визначити основні підходи до визначення аутсорсингу: функціональний, коопераційний, ресурсний, організаційний, стратегічний, цільовий, глобалізаційний, мобільний, віртуалізаційний. На основі їх поєднання було надано авторське визначення поняття аутсорсингу, що на відміну від існуючих визначає роль аутсорсингу у розвитку економіки як інструмента глобалізації та створення найефективніших на сьогодні форм організації бізнесу - віртуальних організацій, що дозволяє визначити його місце в становленні постіндустріального суспільства. В статті було також визначено об'єкт, предмет, мету аутсорсингу та його суб'єктів, що доповнює категоріальний апарат його застосування.

Перелік посилань.

1. Хейвуд Дж. Брайан. Аутсорсинг: в пошуках конкурентних переваг ; пер. с англ / Дж. Брайан Хейвуд. – М. : Изд. дом «Вільямс», 2004. – 176 с.

2. Сони́на С.Д. Аутсорсинг как средство повышения конкурентоспособности предприятия / Сони́на С.Д., Горобец О.Е. // *Вісник Донецького університету економіки та права*. - 2011. - №1. - С. 148 - 151.
3. Шаповал С.С. Перспективи розвитку логістичного аутсорсингу в Україні / Шаповал С.С., Леженко В.О. // *Праці Одеського політехнічного університету*. - 2011. - Вип. 1(35). - С. 273 - 278.
4. Загородній А.Г. Аутсорсинг та його вплив на витрати підприємства / А.Г. Загородній, Г.О. Партин // *Фінанси України*. - 2009. - №9 (166). - С. 87 - 97.
5. Якімчук Д.В. Регіональна специфіка сучасного глобального аутсорсингу / Д.В. Якімчук // *Теоретичні та прикладні питання економіки*. - 2010. - Вип.22. - С. 274 - 280.
6. Леміш К.М. Методика прийняття рішення про використання аутсорсингових технологій / К.М. Леміш // *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. - 2010. - № 34. - С. 61 - 63.
7. Широкова О.М. Розвиток аутсорсингових процедур на залізничному транспорті в процесі проведення структурних реформ / О.М. Широкова // *Вісник економіки транспорту і промисловості*. - 2010. - №30. - С. 68 - 70.
8. Стрілець В. Ефективність використання аутсорсингу на залізничному транспорті та методи її оцінки / В. Стрілець, А. Карчи́лава, Н. Саприкіна // *Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління»*, 2010. - Вип. 15. - С. 102 - 110.
9. *Економічний енциклопедичний словник: у 2-х томах / за ред. С.В. Мочерного; [уклала : С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, О.А. Устенко, С.І. Юрій]. – Львів, 2005. – Т. 1. – 2005. – 616.*
10. Dominguez L. *The manager's step-by-step guide to outsourcing* / L. Dominguez. - Megraw-Hill, New York, 2006. - 226 p.
11. Кохан В.П. Аутсорсинг і договори, що його опосередковують / В.П. Кохан // *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. - 2013. - Вип. 26. - С. 159 - 174.
12. Календжян С.О. Аутсорсинг и делегирование полномочий в деятельности компаний / С.О. Календжян – М. : Дело, 2003. - 272 с.
13. Котляров И.Д. *Взаимодействие предприятий при аутсорсинге: экономические, организационные и финансовые аспекты* / И.Д. Котляров // *Экономические и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз*. - 2011. - №2(14). - С. 136 - 143.
14. Парсяк В.Н. Аутсорсинг маркетингу: причини поширення та критерії доцільності застосування / В.Н. Парсяк // *Збірник наукових праць НУК*. - 2011. - №6. - С. 82 - 89.
15. Чермисин Д.В. Аутсорсинг как элемент современного хозяйственного механизма: теоретический аспект : дис. на соискание уч. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.01 «Экономическая теория» / Д.В. Чермисин. - Москва, 2005. - 158 с.
16. Аникин Б.А. Аутсорсинг: создание высокоэффективных и конкурентоспособных организаций / Б.А. Аникин. - М. : Инфра-М, 2003. - 192 с.
17. Партин Г.О. Система показників оцінювання ефективності впровадження і реалізації аутсорсингових операцій / Партин Г.О., Дідух О.В. // *Економіка сьогодні: актуальні питання та перспективи : Збірник наукових праць*. - 2013. - №2. - С. 11 - 22.
18. Седікова І.О. Інноваційні методи управління підприємствами зернопродуктового підкомплексу / І.О. Седікова // *Бізнес-інформ*. - 2013. - №1. - С. 114 - 117.
19. Васильківська Т. В. Аутсорсинг як метод оптимізації організаційної структури / Т. В. Васильківська // *Відповідальна економіка*. - 2012. - Вип. 4. - С.87-90.
20. Аникин Б.А. Аутсорсинг и аутстаффинг: высокие технологии менеджмента : учеб. пособие / Б.А. Аникин, И.Л. Рудая – М. : ИНФРА-М, 2009. – 320 с.
21. Филина Ф.Н. Аутсорсинг бизнес-процессов / Ф.Н. Филина. - М : ГроссМедиа, РОСБУХ, 2008. - 208 с.
22. Сibaгатулина Д.Ю. *Экономический механизм реструктуризации аутсорсинга промышленных предприятий : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (экономика, организация и управление предприятиями, отраслями, комплексами: промышленность)»* / Д.Ю. Сibaгатулина. - Санкт-Петербург, 2008. - 22 с.
23. Юрчук Д.Д. Аутсорсинг як інструмент підвищення ефективності антикризового управління / Д.Д. Юрчук, Б.В. Федінчук. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_NMN_2011/Economics/3_83009.doc.htm
24. Крупа О.В. Еволюція наукових поглядів на формування аутсорсингових послуг / О.В. Крупа // *Вісник Хмельницького національного університету*. - 2011. - № 6. - Т. 4. - С. 237 - 240.
25. Гарасимчук Ю. Історичний розвиток аутсорсингу, переваги та можливості, ризики аутсорсингу / Ю. Гарасимчук // *Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління»*. - 2013. - Вип. 23 - 24. - С. 284 - 291.
26. Шмиголь Н. М. Аутсорсинг як метод оптимізації діяльності суб'єкта господарювання / Н. М. Шмиголь // *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. – 2010. – № 4. – С. 194–197.

27. Залознова Ю.С. Особливості правового регулювання становлення та розвитку промислового аутсорсингу / Ю.С. Залознова // *Економіка і право*. - 2010. - №2. - С. 68 - 75.
28. Микало О.І. Застосування аутсорсингу на промислових підприємствах : дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / О.І. Микало. – Київ, 2011. – 213 с.
29. Піжук О.І. Перспективи застосування технологій аутсорсингу на вітчизняних підприємствах / Піжук О.І., Вітошко Г.В. // *Вісник ЖДТУ*. - 2011. - № 3. - С. 356 - 359.
30. Диких Ю.В. Разработка механизма аутсорсинга как инструмент обеспечения устойчивости промышленных организаций : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. екон. наук : спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (экономика, организация и управление предприятиями, отраслями, комплексами - промышленность)» / Ю.В. Диких. - Красноярск, 2011. - 22 с.
31. Богун К.В. Оптимізація бізнес-процесів суб'єктів господарювання різних секторів економіки міста / К.В. Богун // *Економіка будівництва і міського господарства*. - 2012. - Номер 1. - Т. 8. - С. 51 - 58.
32. Анісімова О.М. Підвищення вартості підприємств будівельної галузі на основі аутсорсингу / О.М. Анісімова // *Економічний простір*. - 2013. - №76. - С. 149 - 156.
33. Дугінець Г.В. Вплив міжнародного аутсорсингу на розвиток людського капіталу в умовах глобалізації / Г.В. Дугінець // *Проблеми і перспективи розвитку співробітництва між країнами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ : Сборник научных трудов*. - 2012. - С. 124 - 128.
34. Шепеленко О.В. Вплив аутсорсингу на транзакційні витрати суб'єктів господарювання / Шепеленко О.С., Лизунова О.М. // *Торгівля і ринок України: тематичний збірник наукових праць*. – Донецьк: Дон-НУЕТ, 2010. – Випуск 29. – С. 160-166.
35. Рижак О. Ю. Бізнес-комунікації у сфері аутсорсингу маркетингових функцій / О. Ю. Рижак // *Сталий розвиток економіки : Всеукраїнський науково-виробничий журнал*. - 2011. - №2. - С. 271 - 275.
36. Швець Н.В. Удосконалення процесу прийняття рішень щодо застосування аутсорсингу ремонтно-технічного обслуговування на промислових підприємствах / Н.В. Швець // *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва : Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*. - 2012. - №2(3). - С. 9 - 13.
37. Двуліт З. Сутність та переваги рівнів аутсорсингу / Двуліт З., Матвійчук М. // *Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління»*. - 2013. - Вип. 23 - 24. - С. 299 - 307.
38. Лепихина С.Н. Роль аутсорсинга в мировой экономике / С.Н. Лепихина // *Вестник Томского Государственного университета*. - 2007. - №300 (II). - С. 49 - 53.
39. Каганова С.Д. Аутсорсинг как инструмент формирования и укрепления конкурентных преимуществ предприятия / С.Д. Каганова // *Економіка промисловості*. - 2012. - № 3 - 4. - С. 228 - 231.
40. Леміш К.М. Реструктуризація машинобудівних підприємств на основі аутсорсингу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / К.М. Леміш. – Маріуполь, 2008. – 20 с.

Стаття надійшла: 06.10.2014 р.
Рецензент: д.е.н., проф. Дмитрієв І.А.

